

INHOUD

WOORD VOORAF 9

HOOFDSTUK 1 – VERPLICHT VAREN. DE INZET VAN DE NEDERLANDSE
KOOPVAARDIJ IN VOGELVLUCHT – *Saskia J. Klooster* 11

Voorafgaand aan de oorlog 12

Status en positie van de Nederlandse koopvaardijvloot 12

Preventieve maatregelen 13

Oorlogsdreiging 16

In oorlog 22

Netherlands Shipping and Trading Committee 24

Vaarplicht en vaarplichtbesluit 30

Week- of maandbrief 31

Bezitsvordering 32

Beveiliging van de Nederlandse koopvaardijvloot 33

Wereldwijde inzet van de Nederlandse koopvaardijvloot 39

Na de oorlog 48

Verliezen Nederlandse koopvaardijvloot 48

United Maritime Authority 50

Vaarplichtbeloning 51

Onderscheidingen 51

Slot 52

HOOFDSTUK 2 – VAN VERLIES TOT VICTORIE. DE KOOPVAARDIJ IN DE STRIJD
TEGEN DUITSLAND EN ITALIË – *Jan Schoeman & Dick Schaap* 53

In zwaar weer 54

Neutraal 54

Mei 1940 55

Churchill 59

Gevaren 62

Konvoeien 64

Mare nostrum! 69

De hel van het Noorden 72

Kenterend tij 79

Tactieken en technieken 79

Keerpunt 84

Op koers naar de overwinning 86

Epiloog 89

PROFIEL PIET DE VISSER (1923) – *Ageeth van der Veen* 92

PROFIEL HANS BRUGMAN (1919) – *Ageeth van der Veen* 98

HOOFDSTUK 3 – WISSELEND TIJ. DE STRIJD IN DE PACIFIC – *Christ Klep & Jan Schoeman* 104

Een zweem van oorlog: 10 mei 1940 – 7 december 1941 104

Ongehinderd 104

Hinder 108

‘Weinig gelukkig...’ 109

Banzai! 7 december 1941 – 9 maart 1942 III

Dreiging van Japanse onderzeeboten en vliegtuigen 113

Nederlands-Indië rechtstreeks bedreigd 118

Ter afsluiting: Nederlands-Indië verloren 124

Varen en vechten: 9 maart 1942 – 15 augustus 1945 126

Indische Oceaan 126

Ondina 128

Pacific 131

Japanse wreedheden en het beeld van de bondgenoten 134

Epiloog 137

PROFIEL HUIB VAN TUYL (1920-2014) – *Ageeth van der Veen* 139

PROFIEL BEREND VAN BON (1917) – *Ageeth van der Veen* 144

HOOFDSTUK 4 – IN BUITENLANDSE HAVENS. DESERTIE, OPVANG EN WELZIJN – *Anita M.C. van Dissel* 149

De eerste oorlogsmaand 150

In Groot-Brittannië 152

Onrust en oproer 154

Dienstweigering en desertie 156

Reacties op de vaarplicht 156

Bemanningsprobleem houdt aan 157

Strengere maatregelen 159

Omvang van dienstweigering en desertie 160

Zorg voor de zeeman 162
 Contact met het thuisfront 162
 Arbeidsvoorwaarden 163
 De eerste faciliteiten en hulpinstanties 165

Opvang in zeemanshuizen 166

Leven aan de wal 174

 Langs de belangrijkste geallieerde havens 174

 Vertier en verlof 175

 Gewonden en oorlogsslachtoffers 179

Terugkeer naar Nederland 180

PROFIEL WILLEM RIEPMA (1921) – *Ageeth van der Veen* 182

PROFIEL PIERRE PEETERS (1922) – *Ageeth van der Veen* 188

HOOFDSTUK 5 – FLINK ZIJN EN MOED HOUDEN. KOOPVAARDIJGEZINNEN
IN OORLOGSTIJD – *Hinke Piersma* 193

Gescheiden levens 193

Financiële ondersteuning 196

Zeemansstand in Zeemanshand 202

Zeemansgraven 205

Flink zijn en moed houden 211

Terugkomst 213

Slot 218

PROFIEL TINUS VAN DEN AKKER (1920) – *Ageeth van der Veen* 220

PROFIEL GERARD SCHELLINKHOUT (1919) – *Ageeth van der Veen* 225

HOOFDSTUK 6 – TERUG IN NEDERLAND. DE NAOORLOGSE JAREN
– *Rein Bijkerk* 230

Thuiskomsten van zee 231

Een stroeve financiële afwikkeling 236

Vaarplichtbeloning 238

Goede werken van het Prinses Margriet Fonds 242

Aansprekende monumenten, bescheiden persoonlijk eerbetoon 250

Koopvaardijveteranen en collectieve herinnering 260

NOTEN 269

ILLUSTRATIEVERANTWOORDING 287

BRONNEN- EN LITERATUURLIJST 289

OVER DE AUTEURS EN REDACTEURS 295

INDEX 298